

OSSI SOMMAN MITTAVA TAI TEILIJAURO ULOTTUU 60 VUODEN AJALLE

Nokialainen kuvanveistäjä, professori Ossi Somma on nyt 94 -vuotias. Jo taloudellisesti vaatimatonta kotitaustaansa vasten Somman päätyminen yli 60 vuoden ajalle ulottuvalle taiteilijan uralle ei ollut itsestäänselvyys. Suhteellisen rajoitetut ulkoiset taiteentekemisen vaikutuspiiritkin olivat hänen osaltaan sekä kotimaassa että kansainvälisesti varsin pieniä.

Ossi Somma syntyi 1926 Nokialla työläisperheeseen, jonka paperitehtaalla työssä käyvä isä oli kirvesmies ja äiti kumitehtaan siivooja. Perheen toinen lapsi, 17 vuotta nuorempi sisar päätyi hänkin kuvataiteilijaksi ja kuvaamataidonopettajaksi.

Kuvalliseen ilmaisuun Somma sai varsinaisesti kipinän vasta 25-vuotiaana pestauduttuaan 1951 merille ruotsalaiseen rahtilaivaan, joka kuljetti hiiltä ja malmia ympäri maailmaa. Ruotsalaisen merimiestoverin kanssa heille kehittyi piirustuksen avulla yhteinen "kieli". Tätä ennen Somma oli ansainnut elantonsa muun muassa leipurin pullakuskina, apumiehenä rakennuksilla ja lapiotöissä soramontuilla. Meriltä palattuaan hän 26-vuotiaana pyrki ja pääsi Ateneumiin, silloiseen Taideteolliseen oppilaitokseen Helsinkiin. Kuvanveistäjäksi hän valmistui 1956.

Se, kuinka saumattomasti Ossi Somma on kyennyt sovittamaan omat lähtökohtansa ja pitkän taiteellisen uransa yhteen poikkeuksellisen yhtenäiseksi elämäntavaksi, on vahvimmin määrittänyt hänen taiteensa suuntaa. Kun huomaamatta yksi asia on johtanut toiseen. Kodin perintö - niin luottamus kristinuskon lupaamaan kaitselmukseen kuin kunnioitus kovaan työhön ja käsin tekemiseen - on kyennyt kääntämään pahimmatkin koettelemukset johdatuksiksi. Sodan uhkakuva ja tragedia, nuorena aikuisena koettu vakava auto-onnettomuus ja läheisen ystävän menetys sekä Siuron vanhan koulun tulipalossa työhuoneen ja teosten tuhoutuminen olivat järkyttäviä menetyksiä, jotka kuitenkin määrittivät tulevan elämän järjestyksen ja uuden oivalluksen taiteen merkityksestä.

Kipsin, kiven ja pronssin rinnalle tulivat vähitellen helposti muokattavissa oleva vaha ja sen tukirakenteisiin lasikuitu sekä hirret ja laudat tai erilaiset käytöstä poistetut kierrätys- ja hylkymateriaalit. Ossi Somman "vahakautta" ovat 1970-luvun alusta lähtien hallinneet kahden perushahmon muunnelmät. Toiset ovat lasikuidun ryhdittämiä puoli-abstrakteja tuolitöitä, jotka pitkäjalkaisina figuureina muistuttavat puoliksi esinettä, puoliksi ihmistä. Toiset taas ovat kärsimyksen ja kurjuuden symboleita, eräänlaisia inhorealistic ihmisen ja eläimen välimuotoja, joita Somma kutsuu "raadoiksi".

Aihepiireinä ovat milloin ihmisen ahneus ja itsekeskeinen välinpitämättömyys, milloin tuhlaileva kulutus ja kaksinaismoralistiset kulttuuriset käyttäytymismallit. Useat teosten teemoista nojautuvat vahvasti kristilliseen traditioon.

Jopa varhaisella, taideopinnot alkuunsa keskeyttäneellä keuhkotuberkuloosilla oli merkityksensä: sen tuottama invaliditeetti takasi sosiaaliturvaa jo nuoruudessa ja valtion taiteilijaeläkkeen 54-vuotiaana. Kun Somma saattoi lopulta omistautua lähes kokoaikaisesti omalle taiteilijantyölle, myös hänen teoksiaan hankittiin julkisiin kokoelmiin ja näyttelytoiminta oli vilkasta. Hänelle myönnettiin taiteilija-apurahoja ja huomattava määrä muita julkisia tunnustuksia, ja taidekilpailut tuottivat lukuisia palkintoja. Yhtenä huipentumana Suomen tasavallan silloinen presidentti Tarja Halonen myönsi 74 -vuotiaalle Ossi Sommalle professorin arvonimen vuonna 2000.

Teostensa aihepiirien synkstä alavireestä huolimatta Ossi Somma on ennen kaikkea optimisti. Nyt kun kriisiaika tarjoaa yhteiskuntien poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten järjestelmien hauraudesta entistä konkreettisemmat todisteet, Ossi Somma esittää mahdollisuutena tukeutua ihmisyypden luontaiseen "keskeneräisyyteen" ja sen myötä kykyyn sopeutua ihmisen ja luonnon keskinäiseen yhteenkuuluvuuteen.

Teksti: näyttelyn kuraattori Marketta Haila